

3. Звернення митрополита Андрея Шептицького до духовенства і віруючих. *Українські щоденні вісті*. 5 липня 1941. № 1. С. 3.
4. Ковба Ж. Людяність у безодні пекла. Поведінка місцевого населення Східної Галичини в роки «остаточного розв'язання єврейського питання». Вид. 2-ге, випр. і доп. К. : Б. в., 2000. 289 с.
5. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. Париж; Нью-Йорк; Львів : Б. в., 1993. 660 с.
6. Митрополит Андрей Шептицький. Документи і матеріали 1941–1944 / Упоряд. Ж. Ковба. К. : Дух і Літера, 2003. 313 с.

Андрій ЗАГОРСЬКИЙ

здобувач вищої освіти третього

(освітньо-наукового)

рівня кафедри історії України,

археології та спеціальних галузей

історичних наук Тернопільського

національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка

ПІДТРИМКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ МИТРОПОЛИТОМ

АНДРЕЄМ ШЕПТИЦЬКИМ ТА ПУБЛІЦИСТОМ

ОЛЕКСАНДРОМ ТИСОВСЬКИМ

На початку ХХ ст. Україна переживала важливі етапи своєї національної та культурної еволюції. У цей період діяли кілька значних осіб, чия діяльність мала визначальний вплив на розвиток національної свідомості. Однією з таких постатей був митрополит Андрей Шептицький, глава Греко-Католицької Церкви (далі – ГКЦ), а також публіцист і діяч Олександр Тисовський, представник українського націоналізму. Попри різницю в методах і поглядах, їхні життєві шляхи часто перетиналися через спільне оточення та спільні ідеї національного відродження.

Обидва діячі діяли в умовах, коли українське національне відродження було одним із головних завдань для українців, що жили під владою різних імперій. Митрополит А. Шептицький прагнув утвердити українську націю через релігійні та культурні ініціативи, в той час як О. Тисовський був представником націоналістичного руху, який надавав більшого значення політичній боротьбі за незалежність.

А. Шептицький, митрополит УГКЦ упродовж 1901–1944 рр., був однією з найбільших постатей в українському релігійному та національному житті. Його діяльність сприяла розвитку національної свідомості через релігійний аспект, який він вважав важливою складовою української ідентичності. А. Шептицький розумів національне відродження не тільки як політичний або культурний

процес, але і як духовне відродження народу, яке мало бути ґрунтоване на православній вірі і традиціях церкви: «Народ, який забуває Бога, забуває самого себе» [1, с.120].

Митрополит відзначався глибокою прихильністю до української культури і мови, які він вважав невід'ємними складовими національної гідності. Він активно підтримував українську інтелігенцію, відкривав нові духовні школи, засновував монастирі та організовував культурні ініціативи. Шептицький закликав до єдності українців усіх конфесій і політичних поглядів, однак він завжди підкреслював важливість релігії як основи національної свідомості: «Найважливішим обов'язком Церкви є виховувати народ у вірі, але не менш важливо – виховувати його в любові до свого народу й рідної мови» [4, с.11].

Водночас митрополит А. Шептицький зберігав певну дистанцію до радикальних політичних рухів, не завжди підтримуючи націоналізм у його екстремальних формах. Його ставлення до націоналістичних організацій, таких як ОУН, було обережним і обмеженим, хоча він поділяв їхню ідею національної незалежності. Важливо, що Шептицький завжди підкреслював, що національне відродження українців не має бути обмеженим лише боротьбою за політичну автономію, але й включати моральні та духовні засади, на яких базується справжня гідність нації: «Служба народові мусить бути жертвовною, незламною, витривалою і святим обов'язком кожного християнина» [4, с.19].

О. Тисовський, представник українського націоналістичного руху, публіцист і діяч, мав іншу, радикальнішу позицію щодо національної свідомості. О. Тисовський був одним з активних представників молодого націоналістичного руху в Україні, який ставив акцент на ідеї самостійності та державності української нації. Він вважав, що національне відродження повинно бути неможливим без політичної незалежності та утворення власної української держави: «Наша мета – виховати покоління, яке буде не лише освічене, а й глибоко національно свідоме» [3, с. 39].

О. Тисовський виступав за відновлення національної гідності через боротьбу за державну суверенність, а також через культурне відродження української мови, літератури, освіти та історії. Він наголошував на необхідності боротьби проти культурного й політичного поневолення України, яке тривало під час імперської та більшовицької влади. О. Тисовський підкреслював, що національна свідомість є основою для створення сильної нації, і тільки через рішучі політичні кроки можна досягти незалежності: «Хто не вміє жити для України, той не вміє й достойно жити взагалі» [2].

У публіцистичних творах О. Тисовський акцентував увагу на значенні націоналізму для формування політичної та культурної ідентичності українців. Він був ідеологом молодого націоналістичного школи, яка прагнула до

незалежної, суверенної Української держави, де національна культура і традиції будуть основою для розвитку суспільства: «Національна свідомість є тією основою, на якій будується весь характер людини. Лише через глибоке усвідомлення своєї приналежності до рідного народу молодь може стати справжнім патріотом, готовим служити своїй Батьківщині» [3, с.28].

Обидва діячі, А. Шептицький та О. Тисовський, розуміли важливість розвитку національної свідомості для процвітання України, однак їхні підходи до цього питання суттєво різнилися. А. Шептицький більше акцентував увагу на релігії та духовності як основі національної ідентичності. Він вважав, що українська нація може відродитися через духовну та моральну чистоту, підтримку церкви та збереження культурних традицій. О. Тисовський, натомість, бачив національне відродження через політичну боротьбу за державність, культурне відродження та активний опір імперським режимам. Він вірив, що тільки через створення української держави можна досягти справжнього національного відродження.

Обидва діячі мали спільну мету – відродження національної гідності українців, але А. Шептицький бачив це через призму духовних цінностей, а О. Тисовський через політичні й культурні дії. І, хоча їхні методи і погляди різнилися, їхня діяльність справила величезний вплив на розвиток національної свідомості в Україні і сьогодні залишається важливою складовою історії національної боротьби.

Позиції митрополита А. Шептицького та О. Тисовського в контексті національної свідомості відображають два важливі аспекти українського національного відродження – духовний і політичний. Обидва діячі вкладали свою енергію в утвердження національної гідності, хоча з різних ракурсів. Це поєднання духовного і політичного компонентів стало основою для подальших поколінь українців, які продовжували боротьбу за свою державність і національну ідентичність.

Список використаних джерел

1. Митрополит А. Шептицький: Документи і матеріали: 1941—1944. К., 2003. 312с.
2. Основоположник Пласту: До 80-річчя з дня народження професора д-ра Олександра Тисовського / Уклад Теодор Данилів URL: <http://www.plast.org.ua/about/history/beginningofplast/drot>
3. Тисовський О. Життя в Пласті: Основи пластового знання для української молоді. Львів: Накл. Верховної Пластової Ради у Львові, 1921. 158, [4] с.
4. Шептицький А. «Пастирські послання». Т. 2. Львів, 1939. 1248 с.